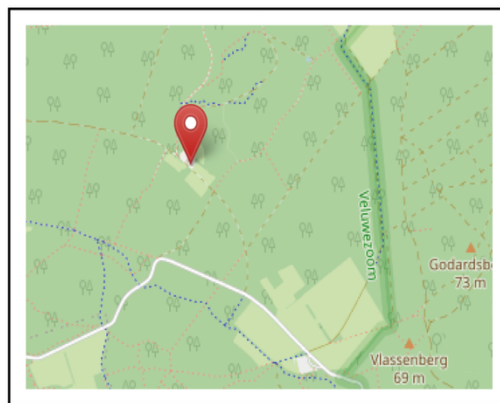

De Haverkist
Diepesteeg 44
6994 JA De Steeg

Monumentgegevens

Monumentnummer 0000020
Inschrijving register 28 april 2017
Kadastrale aanduiding Dieren O 285

Historie en ligging:

Dit buitenhuis, een voormalige boswachterswoning, is gelegen in een open plek in de Onzalige Bossen ten westen van De Steeg. De woning ligt parallel aan de Diepesteeg met de voorgevel richting het zuidoosten. Rondom het gebouw liggen een tuin en een erf met daarop diversen opstallen (stallen en schuren), waarvan ook één aan de overzijde van de Diepesteeg. Aangrenzend aan het erf liggen enkele percelen weiland.

Beschrijving

Het hoofdgebouw, thans woning, heeft een eenvoudige rechthoekige plattegrond waarop zich een volume van een enkele bouwlaag verheft. Dit is afgedekt met een zadeldak met brede wolfseinden. Het pand is opgetrokken in baksteen en, afgezien van de zwart geschilderde plint, wit geschilderd. Alle vensters hebben donkergroene luiken, waarvan de centrale panelen zijn beschilderd met rode zandlopers op witte achtergrond. Dit geldt ook voor de borstweringen van de voor- en achterdeur.

De symmetrisch ingedeelde voorgevel (foto onder links) ligt – gericht op het zuidoosten – dwars op de Diepesteeg. In het midden geeft een boerendeur toegang tot de brede voorkamer van het huis. Aan weerszijden bevinden zich grote, met roede in kleine ruitjes verdeelde, vensters met luiken.

Een klein klompenhok tegen de rechter zijgevel biedt toegang tot de zijdeur aan deze kant. Rechts hiervan heeft deze gevel, nabij de achtergevel, twee kleine vierkante vensters met roedenverdeling. Links van het klompenhok is een schuifvenster met roedenverdeling dat hoort bij de keuken.

Linker zijgevel

De linker zijgevel heeft een centrale deur met bovenlicht. Links en rechts hiervan bevinden zich twee grote draaivensters met roedenverdeling. Nabij de achtergevel is er nog een liggend venster met draaiende delen en roedenverdeling.

In het midden van de achtergevel bevindt zich een centrale dubbele deur onder een toog, die deel uitmaakt van een bredere segmentboog. De deuren hebben een borstwering tot 1/3 van de hoogte en daarboven vensters in een kleine roedenverdeling. De venstergedeelten van de deuren kunnen worden afgedekt met de opgeklampte luiken aan weerszijden.

Op het dak liggen gesmoorde muldenpannen. Aan de voor- en achterzijde rijst vanuit de goot een bescheiden dakkapel op met openslaande vensters en gegolfde zijstukken. Op de linker zijgevel (langs de Diepesteeg) bevindt zich op het dakvlak een bredere dakkapel in vergelijkbare vormgeving. Op de nok staat zowel ter plaatse van het voor- als het achterhuis een gemetselde schoorsteen.

Interieur

Het interieur was oorspronkelijk verdeeld in een woon- en een bedrijfsmatig deel. Thans heeft het voorhuis over de volle breedte van de voorgevel een voorkamer, waarschijnlijk de oude jachtkamer. Centraal in deze kamer bevindt zich de schouw met houten schoorsteenmantel. De keuken ligt tegen het middendeel van de rechter zijgevel, naast het halletje, waar zich de toegang tot de kelder bevindt. Tegen de linker zijgevel ligt, naast de gang die naar de buitendeur aan de straatzijde leidt, een zijkamer. Tegen de achtergevel liggen nog twee vertrekken en een gang op de plaats van de vroegere deel. In de voorkamer en de keuken bevinden zich een aantal historische tegels en tegeltableaus, die – voor zover bekend – alle door Daan Modderman verzameld en ingemetseld zijn. Enkele 18de-eeuwse tegeltableaus zijn in 1991 afgenomen en bevinden zich thans in het Nederlands Tegelmuseum in Otterlo (met o.a. een Christus aan het Kruis, een potsenmaker (keuken), koe en schaap, hond (hal)).

Tuin en erf

Direct rondom de woning ligt aan de zuidwest- en zuidoostzijde een met hagen omgeven tuin met leilinden langs de voorgevel en een enkele fruitboom. Vooral ten westen en noorden van de woning ligt het erf. De diverse opstallen die hier staan, zijn alle gebouwtjes (stallen, schuren) van eenvoudige opzet (rechthoekige plattegrond, enkele bouwlaag, zadelf- of lessenaarsdak), opgetrokken in traditionele materialen van agrarische bijgebouwen (hout, gebakken pannen, golfplaat). In het stalgebouw achter de woning zijn vooroorlogse paardenboxelementen van elders hergebruikt.

Geschiedenis

Aan de oostelijke rand van de Onzalige Bossen werd halverwege de 19de eeuw een jachtopzienerswoning of boswachterswoning gebouwd in een gebied dat toen aanzienlijk opener was dan nu. Het bestond uit een afwisseling van bos en heide.

Eind 19de en begin 20ste eeuw werd een steeds groter deel van het gebied bebost.

Op de topografische kaarten is dit nog goed te zien.

De Onzalige Bossen waren aanvankelijk in eigendom van de familie Viruly. Na het overlijden van Marcel Viruly begin 1900 verkocht de familie het aan de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, die op dat moment al de aanpalende gebieden bezat.

Bepaald werd dat de boswachter in de boswachterswoning mocht blijven wonen.

Deze boswachterswoning was tegelijkertijd een kleine uitspanning. Wandelaars in de Onzalige Bossen konden er even verpozen tijdens hun wandeling, zoals ook op oude foto's nog is te zien.

Nadat in 1934 de laatste boswachter met pensioen was gegaan, werd het huis een opslagplaats. De woning met agrarische deel kwam in 1938 in handen van Daan Modderman. Hij verbouwde het pand, schilderde het wit, plaatste enkele dakkapellen en gaf het de naam De Haverkist.

In de jaren die volgden vond een reeks kleinere verbouwingen plaats, het merendeel in de naoorlogse tijd. Een exacte volgorde van de werkzaamheden is nog niet vastgesteld. In het achterhuis werd aan de zijde van de steeg eerst een klein raam toegevoegd dat later nog eens werd vervangen door een aanzienlijk groter raam. De opgeklampte deur nabij de achtergevel werd veranderd in een raam.

Binnen werd in het achterhuis de indeling gewijzigd. De voormalige deel verloor de agrarische functie en werd in kamers opgedeeld. In de achtergevel werden de dubbele deeldeuren deels dichtgezet en verder ingevuld met dubbele deuren.

Tenslotte werd in de vensters de roedenverdeling verkleind, met uitzondering van het keukenraam.

Van oudsher stonden er achter het huis en aan de overzijde van de weg meerdere schuren, waaronder een grote kapschuur haaks op de achtergevel.

Deze kapschuur ging verloren bij een ongeluk met het vellen van een boom in 1971 en werd vervangen door een garage annex stal. De huidige opstallen achter en naast de woning zijn alle van recente datum. De achter de stal gelegen kapschuur met gepotdekselde wanden is in 1995 gebouwd ter vervanging van schuurtjes uit 1938 en 1845.

Daan Modderman

Veel inwoners van de gemeente Rheden kennen De Haverkist vanwege zijn kleurrijke bewoner Daan Modderman (Den Haag, 11 juni 1910 - De Steeg, 12 augustus 1991).

Modderman, die tijdens zijn jeugd veel in De Steeg had gelogd en de Onzalige Bossen goed kende, zag de leegstaande woning in 1936, toen hij voor een concours hippique in de buurt was. Met

Natuurmonumenten kwam hij overeen om de vervallen jachtopzichterswoning langjarig te pachten. Hij restaureerde en verbouwde het pand en doopte het De Haverkist. Hij ging er in 1938 wonen met zijn tweede vrouw, Dorothea Frederika Louisa Louwman. In 1939 werd hun zoon Arent geboren.

De woning bleef lang verstoken van modern comfort en was niet aangesloten op de nutsvoorzieningen. Water werd gehaald bij de pomp. Licht werd geleverd door olielampen.

Modderman was een groot paardenliefhebber. De woning met stallen en enkele weilanden was een uitstekende plek voor de paarden en rijtuigen. Modderman was één van de grondleggers van het aangespannen rijden in Nederland en hij bekleedde tal van functies in de hippische wereld. In 1982 was hij chef d'équipe van het goudwinnende Nederlands team. Op vierspanwedstrijden was hij vaak jurylid. Modderman kreeg later ook bekendheid als tv-persoonlijkheid door zijn optreden in diverse NCRV-programma's. Hij had een knecht Jacob Sies met de bijnaam Happy, die dikwijls te vinden was in Pension De Haan in De Steeg waar ook Simon Carmiggelt verbleef. De schrijver heeft in het Parool diverse Kronkels geschreven over deze knecht. Op 11 augustus 1991 overleed Daan Modderman in De Haverkist. Zijn laatste reis naar begraafplaats "Heiderust" in Rheden was een grote gebeurtenis, die ook de landelijke pers haalde. De inwoners van Rheden waren samengedromd om deze markante en kleurrijke inwoner de laatste eer te bewijzen, terwijl de kist met de lijkoets naar de kerk werd gebracht. De paarden waren in rouwstijl met zwarte kleden en een hoofdstel getooid met zwarte pluim (foto onder). Ter zijner nagedachtenis werd een 'In Memoriam Daan Modderman Trofee' ingesteld voor de winnaar van het totaalklassement vierspan paarden. Op de renbaan Duindigt wordt jaarlijks het Daan Modderman Memoriaal verreden.

Na het overlijden van zijn vader is zoon Arent (*1939-2014) met zijn vrouw Toto De Haverkist gaan bewonen. Ook Arent Modderman hield zich intensief met paarden bezig. Hij overleed in 2014.

Waardering

De voormalige boswachterswoning van de Onzalige Bossen is van algemeen belang vanwege de hieronder genoemde waarden, waarbij verwezen wordt naar de betreffende passages in de Erfgoedverordening Rheden 2017.

Algemeen

Het casco van Diepesteeg 44 verkeert in een voldoende goede staat (artikel 4 lid 1). De oorspronkelijke vorm van het pand is in de hoofdropzet nog aanwezig en bovendien heeft het object betekenis vanwege de historische ontwikkeling die het gebouw heeft doorgemaakt van boswachterswoning naar buitenwoning met stalgebouwen voor paarden en beperkte agrarische functie (artikel 4 lid 2).

Daarnaast vertegenwoordigt het pand de volgende waarden:

Architectuurhistorische waarde

- Vanwege zijn ouderdom en op typologische gronden, als voorbeeld van een voormalige boswachterswoning uit het de tweede helft van de 19de eeuw (artikel 4 lid 4 sub b).
- Bouwhistorisch vanwege de wijzigingen die het gebouw in de loop van de 20ste eeuw heeft ondergaan en die het ensemble een agrarisch-romantisch karakter hebben gegeven (artikel 4 lid 4 sub a).

Landschappelijke waarde

- Vanwege de uitermate beeldbepalende ligging langs de Diepesteeg in een open plek aan de rand van de Onzalige Bossen (artikel 4, lid 3, sub d).
- Als onderdeel van het historische gegroeide cultuurlandschap aan de Veluwezoom, waarmee het ook functioneel verbonden was (art. 4, lid 3, sub b).

Cultuurhistorische waarde

- Als getuige van de bezitsverhoudingen en het beheer van de bossen op de Veluwezoom in de 19de en vroege 20ste eeuw (artikel 4, lid 5, sub a).
- Als zichtbaar overblijfsel van de geschiedenis van recreatie en toerisme in de gemeente Rheden (artikel 4, lid 5, sub c).
- Als woning van de bekende Rhedenaar Daan Modderman, die hiervan 1938 tot aan zijn dood in 1991 woonde en die voor velen onlosmakelijk met dit gebouw verbonden is (artikel 4, lid 5, sub a).
- Als betekenisvol gebouw in het collectieve geheugen van talrijke bezoekers uit Rheden en elders, voor wie De Haverkist een gewaardeerd onderdeel is van een recreatieve tocht door de Onzalige Bossen (artikel 4, lid 5, sub a).

Conclusie

Op grond van de geconstateerde waarden voldoet het object aan de criteria, zoals geformuleerd in artikel 4 van de Erfgoedverordening Rheden 2017 voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Daarnaast adviseren wij de karakteristieke waarden van de tuin, het erf met zijn opstallen en de directe omgeving op planologische wijze te borgen met een cultuurhistorische dubbelbestemming, aangezien deze van grote betekenis zijn voor de verschijning van het object.

Geraadpleegd

Gebouwen

Diepesteeg 44, De Steeg (gemeente Rheden).

Archieven

Dossier De Haverkist, De Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland (Regiokantoor Gelderland).

Rapporten, documenten, gepubliceerde artikelen, tijdschriften, boeken

Kate de Ridder, 1939, Een Dorado in de onzalige bossen, in: De vrouw en haar huis, november 1939, nummer 7: p.310-312, 354.

De Haverkist 1909

Collectie: John Striker